

Regeringen
Utbildningsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

SKRIVELSE
Universitetskanslerns kansli
Frank Nordberg
2002-04-24
Reg.nr 30 1863-02

Begäran om kompletterande föreskrifter för genomförandet av Högskoleprovet – behov och utformning

Nuvarande regler

I högskoleförordningen (1993:100), HF, föreskrivs i 7 kap. 17 § att det för alla högskolor i landet skall finnas ett gemensamt högskoleprov och att Högskoleverket svarar för att provet framställs. Av paragrafen framgår vidare att de högskolor som skall använda provet som urvalsgrund skall anordna provet och att så får ske i samverkan mellan högskolorna. Paragrafen avslutas med en föreskrift om giltighetstid för provet.

Av 18 § framgår att den som vill delta i provet skall betala en avgift i samband med anmälan.

Förordningen innehåller inte några ytterligare föreskrifter om högskoleprovet såsom t.ex. om provets längd, om antalet provtillfällen årligen, vilka hjälpmedel som får användas och vilka följderna kan bli för den som använder sig av otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid provet. Några ytterligare regler som rör högskoleprovet har inte utfärdats av vare sig regering eller riksdag.

Dokument som har upprättats av Högskoleverket

Högskoleverket har upprättat tre olika dokument som avser genomförandet av provet, dels ett antal provhandböcker – en allmän och en anpassad för berörda skolor i utlandet samt särskilda provhandböcker för dyslektiker och synskadade – dels broschyren Inför högskoleprovet. De förstnämnda dokumenten riktar sig till anordnarna av proven och innehåller detaljerad information om vad man bör iaktta som anordnare resp. funktionär vid provet. Den sistnämnda broschyren riktar sig till den som avser att delta i provet och innehåller både föreskrifter för provet samt råd och tips. Dessutom innehåller broschyren ett komplett högskoleprov för träning.

Handböckerna skall ses över regelbundet inför varje provtillfälle, medan broschyren omarbetas med längre tidsintervaller.

Högskoleverket har träffat avtal med universiteten i Umeå och Göteborg om framställning av högskoleprovet. Av avtalet med Umeå universitet framgår att detta universitet svarar för rättningen av provet samt för register över provdeltagare.

Vidare har Högskoleverket utarbetat ett informationsblad med titeln Efter Högskoleprovet. Informationsbladet innehåller uppgifter om när facit till provet kommer att meddelas och när provdeltagaren kan förvänta sig att få provresultatet hemskickat. Dessutom innehåller informationsbladet uppgift om hur provtagaren skall gå tillväga för det fall han eller hon anser att något svar inte har bedömts korrekt eller om något inträffat under provet som påverkat provsituationen negativt. Informationen är försedd med uppgift om när klagomål senast kan

anföras antingen till provanordnande lärosäte (negativ påverkan av provsituationen) eller till Umeå universitet (rättnings eller utformning av provuppgift).

Olösta problem

Som påpekats ovan innehåller handböckerna regler av olika karaktär. En stor del av innehållet i dem riktar sig till funktionärerna vid proven. I stor utsträckning kan dessa regler ses som instruktioner för hur arbetet skall utföras. Dock innehåller handböckerna också föreskrifter som avser myndighetsutövning mot enskilda, dvs. provtagare. Exempel på detta är följderna för en provtagare som använder sig av otillåtna hjälpmedel (fusk) eller på annat sätt vilseleder vid genomförandet av provet, nämligen att provet inte blir rättat eller att provdeltagaren förvägras att fullfölja provet. Ett ingripande av detta slag torde utgöra ett beslut som går att angripa rättsligt. Fråga uppkommer då om ett sådant beslut redan i dag är överklagbart och i så fall till vilken instans.

Av 22 a § förvaltningslagen (1986:223) gäller som huvudregel att beslut överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, dvs. länsrätten. Denna regel gäller dock endast under förutsättning att inte någon annan författning innehåller föreskrifter om att överprövning skall göras av någon annan instans eller om det för viss typ av beslut finns ett uttryckligt förbud mot överklagande. I 12 kap 2 § HF finns en uppräkningslista av vilka slags beslut av en högskola som får överklagas till Överklagandenämnden för högskolan. Beslut som riktar sig till deltagare i högskoleprovet finns inte med i den uppräkningslistan. I 4 § hänvisar man till ovannämnda bestämmelse i förvaltningslagen om överklagande hos allmän förvaltningsdomstol. Denna hänvisning i förening med att det inte finns något uttryckligt förbud mot överklagande eller en möjlighet att överklaga till Överklagandenämnden för högskolan torde innebära att provdeltagare har rätt att överklaga beslut om att prov ej skall rättas till allmän förvaltningsdomstol.

Som framgått ovan har statsmakterna inte utfärdat några föreskrifter som reglerar förutsättningarna för att en provdeltagare skall kunna vägras fullfölja provet. Inte heller har Högskoleverket fått någon föreskriftsrätt i dessa frågor.

Viktiga frågor att ta ställning till

- ?? Bör föreskrifter utfärdas som närmare reglerar provtagares rättigheter och skyldigheter?
- ?? Skall sådana föreskrifter utfärdas av regeringen eller av Högskoleverket efter bemyndigande?
- ?? Är det lämpligt att överklagande görs till allmän förvaltningsdomstol, dvs. länsrätten, eller bör en annan instansordning övervägas?
- ?? Hur bör man se på de praktiska instruktioner som i och för sig är nödvändiga men som inte är av den karaktären att de bör tynga en författningssamling?

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket anser att högskoleförordningen bör kompletteras med en regel av innebörd att provresultat inte skall beaktas om provtagaren inte uppfyller vissa uppställda krav, t.ex. att förete giltig identitetshandling. Dessutom bör förordningen också innehålla en regel om att provresultatet inte skall bedömas i de fall provtagaren gjort sig skyldig till fusk eller överträdelse av ordningsföreskrifter avseende genomförandet av provet. Förordningen bör i den delen också innehålla en föreskrift om rätten till överklagande i sistnämnda fall.

Anledning saknas att överväga någon annan instansordning än den som anges i förvaltningslagen. Som en jämförelse kan nämnas att likartade fall såsom ifrågasatt fusk vid tentamen prövas av disciplinnämnden vid resp. lärosäte, vars beslut kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Högskoleverket konstaterar vidare att förordningstexten bör kompletteras med en rätt för verket att utfärda de ytterligare föreskrifter som behövs för genomförande av provet. I detta sammanhang bör man uppmärksamma, att verket inför varje provtillfälle utfärdar manualer, s.k. provhandböcker (se ovan), som syftar till att säkerställa att provet genomförs under så likartade förutsättningar som möjligt i samtliga provlokaler. Dessa handböcker har karaktären av arbetsledande instruktioner till provledare och annan personal som svarar för organisationen av provet. Högskoleverket anser att det i bemyndigandet bör framgå, att verket har befogenhet lämna sådana instruktioner och att dessa är bindande för berörda funktionärer.

Slutligen bör nämnas att Högskoleverket även bör ges befogenhet att besluta att provtagare får åläggas att göra om något moment av provet i de fall fel har begåtts av anordnaren eller om någon allvarlig störning inträffat under provet. Exempel på det först nämnda är då provtiden för momentet av något skäl skulle ha överskridits. Med allvarlig störning avses fall, då lokalen måste utrymmas på grund av larm, långvarigt kraftigt buller eller liknande.

Högskoleverkets beslut i dessa fall bör inte få överklagas.

Författningsförslag

Följande nya föreskrifter föreslås införas i högskoleförordningen

7 kap.

17 §

kompletteras i enlighet med Högskoleverkets skrivelse 1999 -09-28, se bilaga

17 a § Provdeltagare, som ej kan förete giltig legitimation får avvisas från provlokalen innan provet påbörjas.

17 b § Om provdeltagare med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid prov får den högskola som anordnar provet besluta att provet ej skall bedömas.

17 c § Om provdeltagare stör eller hindrar genomförande av provet och inte rättar sig efter tillsägelse från provledare får provdeltagaren avvisas från provlokalen.

17 d § Högskoleverket får utfärda de ytterligare föreskrifter som behövs för genomförandet av Högskoleprovet.

17 e § Högskoleverket skall utfärda de direktiv och arbetsinstruktioner som behövs till funktionärerna vid provet. Högskoleverket skall på lämpligt sätt se till att dessa offentliggörs.

12 kap.

4 a §

Beslut av anordnare av högskoleprov att ett provresultat inte skall bedömas kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Beslut om avvisning av provdeltagare från provlokalen samt beslut som fattats med stöd av Högskoleverkets föreskrifter får inte överklagas.

Befogenheten att ompröva provresultat

Med anledning av att en provdeltagare misstänktes för fusk sedan han sökt till läkarutbildning med åberopande av provresultatet uppkom fråga om vilken myndighet som var ansvarig för detta och därmed hade befogenhet att göra en omprövning. I skrivelse till regeringen har Högskoleverket föreslagit, att högskoleförordningen bör ändras så att det framgår att verket har denna uppgift. Högskoleverket anser att frågan alltjämt är aktuell och vill därför på nytt aktualisera innehållet i sin skrivelse till regeringen den 28 september 1999.

Beslut i detta ärende har fattats av universitetskanslern efter föredragning av kanslersjuristen Nordberg i närvaro av kanslichefen Ståhle och utredaren Rydén Bergendahl.

Sigbrit Franke

Frank Nordberg